

ДЕМОГРАФСКИ ПОЛИТИКИ ПРЕЗ ПЕРИОДА ХІХ-ХХ ВЕК

НАСЕЛЕНИЕ

Том 37, Книжка 5, 2019, 840-856

ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)

<http://nasselenie-review.org>; e-mail: nasselenie_review@abv.bg

СТОПАНСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ТРУДОВАТА МИГРАЦИОННА ПОЛИТИКА НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ СПРЯМО ГРАЖДАНИТЕ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКА РЕПУБЛИКА ВИЕТНАМ И РЕПУБЛИКА НИКАРАГУА

Петър ПЪРВАНОВ

Югозападен университет „Неофит Рилски“

БЪЛГАРИЯ, Благоевград 2700. Бул. „Иван Михайлов“ 66

petarparvanov@swu.bg

Резюме. През последните няколко години миграционните процеси оказват осезаемо влияние върху демографското и икономическото развитие на Европейския съюз и в частност на България. Основните проблеми, пред които е изправена страната са интеграцията на мигрантите в икономика. Текстът представя два случая от близкото минало на взаимоотношения на Народна република България с трудови мигранти от Виетнам и Никарагуа.

Ключови думи: Народна република България; Виетнам; Никарагуа; трудова миграция; интеграция на мигранти.

Статията да се цитира по следния начин:

Първанов, Пл. (2019). Стопански измерения на трудовата миграционна политика на Народна република България спрямо гражданите на Социалистическа република Виетнам и Република Никарагуа. *Население*, Том 37, Кн. 5, 840-856. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

© П. Първанов, 2019

Статията е постъпила през м. февруари 2019

Приета за публикуване през м. юли 2019

Публикувана онлайн през м. декември 2019

Авторът е прочел и одобрил окончателния вариант на ръкописа.

DEMOGRAPHIC POLICIES IN THE PERIOD XIX-XX CENTURY

NASSELENIE REVIEW

Volume 37, Number 5, 2019, 840-856

ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)

<http://nasselenie-review.org>; e-mail: nasselenie_review@abv.bg

ECONOMIC DIMENSIONS OF EMPLOYMENT MIGRATION POLICY OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF BULGARIA, ON THE CITIZENS OF THE SOCIALIST REPUBLIC OF VIETNAM AND THE REPUBLIC OF NICARAGUA

Petar PARVANOV

South-West University „Neofit Rilski“

BULGARIA, Blagoevgrad 2700 ul. „Ivan Mihaylov“ 66

petarparvanov@swu.bg

***Abstract.** Over the last few years, migratory processes have been tangible to the demographic and economic development of the European Union and Bulgaria in particular. The main problems faced by the country are the integration of migrants into the economy. The text presents two cases from the recent past of the relations of the People's Republic of Bulgaria with labor migrants from Vietnam and Nicaragua.*

Keywords: People's Republic of Bulgaria; Vietnam; Nicaragua; labor migration; integration of migrants.

The article can be cited as follows:

Parvanov, P. (2019). Stopanski izmereniya na trudovata migratsionna politika na Narodna Republika Bulgaria spryamo grazhdanite na Sotsialisticheska Republika Vietnam i Republika Nikaragua. [Economic dimensions of employment migration policy of the People's Republic of Bulgaria, on the citizens of the Socialist Republic of Vietnam and the Republic of Nicaragua]. *Nasselenie Review*, Volume 37, Number 5, 840-856. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online). (In Bulgarian).

© P. Parvanov, 2019

Submitted – February 2019

Revised – July 2019

Published – December 2019

The author has read and approved the final manuscript.

Темата за трудовата миграция става все по-актуална с оглед на бежанските потоци, които идват от Юго-западна Азия и Северна Африка към Стария континент, и в частност към Европейския съюз (ЕС). Поради факта, че българският трудов пазар е част от европейския, той също е подложен на този бежански натиск. Както всеки процес, независимо от причините на неговото възникване, и бежанските потоци, могат да се разглеждат в положително, в контекста на трудовата миграция. Тя е добре проучена в българската и световната научна литература, като почти винаги се обвързват с икономическото развитие (Димитров, Н. 2015; Кръстева, А., И. Отова, Е. Стайкова 2011; Маринов, В. 2007; Марков, О. 2006; Goss, J., B. Lindquist 2015; Palát, M. 2011; Stahl, C. 1995; Wickramasekara, P. 2008)¹. Още повече, че България има добри практики от близкото минало, които оказват положителен ефекти върху настоящето икономическо развитие на страната².

В първите години след промяната на властта в България през 1944 г. правителството започва да одържавяване на стопанството ѝ (Знеполски и кол. 2009, 263). За времето от 1944 г. до 1989 г. страната е част от съветското икономическо и политическо пространство. Икономика ѝ се подчинява на решенията на Съвета за икономическа взаимопомощ (СИВ), според които България трябва първоначално да развива селското си стопанство и леката си промишленост, като снабдител на останалите държави (Вачков, Д. М. Иванов, М. 2008; Иванов, М., Ц. Тодорова, Д. Вачков 2009). В последствие се решава тя да разработва металургията, машиностроенето, индустриалната химия и електрониката (Знеполски и кол. 2009, 288; Знеполски, И. и кол. 2011, 122–144; 284–313; Никова, Г. 1993). Решение за създаване на СИВ се взема на съвещание „на министрите на външните работи на СССР, България, Полша, Румъния, Унгария и Чехословакия, проведено в Москва на 8 и 9 януари 1949 г. Официалното обявяване на създаването на СИВ става на 25 януари 1949 г., чрез публикации в пресата, по късно към тях се присъединяват и други страни, поели по социалистически път на развитие (Никова, Г. 1991, 27).

Сътрудничеството между страните членки на СИВ се стреми към укрепването на стопанските отношения между тях. Те са принудени да обвързват икономиките си, като често това се изразява в подписването на двустранни договори, които водят до размяна на работна сила. Размяната е прикрита под формата

¹ Както и документално на: International labour migration A rights-based approach - https://hrbportal.org/wp-content/files/wcms_208594.pdf; STATISTICS ON INTERNATIONAL LABOUR MIGRATION - https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_087886.pdf.

² Настоящият текст е част от по-мощно изследване и своеобразно продължение на: (Първанов, П. 2016), където се разглежда правната страна и историческото развитие на политиката на НРБ, към гражданите на Виетнам и Никарагуа, които са привлечени като работна сила в страната, като част от временна трудова миграция, в рамките на сътрудничеството между социалистическите страни. Накратко се проследяват и промените в политическото устройство на Виетнам и Никарагуа, имащи отношение към контактите им с НРБ; За положителните последици за България към настоящия момент от сътрудничеството между НРБ и ДРВ виж: ReviewofVietnameseMigrationAbroad - http://eeas.europa.eu/archives/delegations/vietnam/documents/eu_vietnam/vn_migration_abroad_en.pdf; (Clayton, T. 1999).

на обучение и придобиване на квалификация, но реално става въпрос за трудова миграция в рамките на т. нар. „социалистически лагер“, която има съвсем реални икономически измерения. Именно такъв е случаят на сътрудничество между Народна република България от една страна и Демократична република Виетнам (ДРВ) –и Република Никарагуа от друга³. В рамките на социалистическото сътрудничество България подписва сходни спогодби с двете държави, но икономическите резултати са коренно противоположни (Знеполски и кол. 2009, 263–386).

Народна република България (НРБ), не прави изключение от процесите на трудовата миграция. Икономическите измерения на нейната политика към чужденците са свързани основно с външния ѝ дълг и осигуряването на работна ръка като се търси баланса между „Западните държави“ и страните от СИВ. НРБ губи от търговията си с Франция и Федерална република Германия (ФРГ), поради по-високи цени на тяхната продукция и малкото българско производство. Страната се стреми да компенсира загубите, чрез увеличаване на търговията си с държавите от СИВ. Въпреки нарастването на външния дълг НРБ отпуска средства на новопоявили се социалистически страни, сред които и на Социалистическа република Виетнам –която през 1974 г. получава 7 000 000 рубли безвъзмездна военна помощ, дългосрочен безлихвен кредит в размер на 7 400 000 рубли и ѝ се опрощават предишни заеми в размер на 51 000 000 рубли. Правят се и значителни разходи за национално-освободителни движения в Африка и Латинска Америка (Вачков, Д. 2006).

Във връзка с реструктурирането на икономиката на НРБ и новата политическа ситуация след Втората световна война икономика ѝ се развива с високи темпове и съответно тя има нужда от работна ръка. Тези процеси се дължат на комбинацията от икономически и демографски фактори. През 60-те и 70-те години на XX в. се прави опит за мащабно реструктуриране на икономиката, като в основата е индустриализирането, чрез развитието на енергетиката, черната металургия, машиностроенето и химическата промишленост (Знеполски и кол. 2009, 312). От друга страна пак през 60-те години на XX в. настъпват промени в картината на българското население и семействата с три деца, започват да се водят за многодетни. Държавата провежда политика на насърчаване на раждане на трето дете, но не и на повече. Трябва да се има и предвид вътрешната миграция на населението към града, където към 60-те години, градското население надхвърля селското (Знеполски и кол. 2009, 374). Към всичко това, трябва да се прибави и фактът, че през целия разглеждан период, емиграцията в НРБ е повече от имиграцията, а механичният прираст, както и естественият са отрицателни (Знеполски и кол. 2009, 378). Надделяването на износа на работна ръка над вноса е процес стартирал още по-време на Възраждането и в това отношение периодът след Втората световна война не прави изключение (Василева, Б. 1991, 231–247).

³ Първанов, П. 2016, 138–144 – статията разглежда историята на взаимоотношенията между Народна република България от една страна и Виетнам и Никарагуа от друга, затова в настоящия текст няма да се спираме на тях.